

SLANÝ

KID >

KOOPERACE, IDENTIFIKACE, DŮVĚRA

Karta k identifikaci
špatného zacházení s dětmi

PRO PRACOVNÍKY VE ZDRAVOTNICTVÍ

K ČEMU JE KARTA

Karta

- poskytuje vodítka k identifikaci akutního ohrožení života, bezpečí a zdraví dítěte
- popisuje postup, jak zajistit ochranu dítěte v souladu s jeho nejlepším zájmem a platnými právními předpisy v případě akutního a chronického ohrožení

CO JE ŠPATNÉ ZACHÁZENÍ S DĚTMI

Oběti špatného zacházení se může stát každé dítě.

Za špatné zacházení se považuje chování, kterého se vůči dítěti dopouští někdo, koho dítě zná, kdo mu je blízký, kdo o něj má pečovat a chránit ho. Trauma způsobené špatným zacházením může mít vliv nejen na aktuální fyzický a psychický stav dítěte, ale má devastující dopad i na jeho vývoj. Může jej negativně ovlivňovat po celý zbytek života.

Děti velmi malé, izolované, se zdravotním postižením, sníženou komunikační schopností (např. s odlišným mateřským jazykem) či jinak zranitelné, jsou ohrožené špatným zacházením mnohem častěji. Může pro ně být obtížnější pojmenovat, co se jim v životě děje, a požádat o pomoc. Vůči jejich potřebám je nutná zvýšená vnímavost.

Je proto zásadní, aby každý z nás, kdo je dítěti blízko, včas reagoval na podezření týkající se možného špatného zacházení.

MÁM DŮVODNÉ PODEZŘENÍ

Pokud jste se stali svědkem špatného zacházení s dítětem a/nebo máte důvěryhodné informace o tom, že by nějaké dítě mohlo být ohrožené špatným zacházením, je třeba bezodkladně jednat dle postupů uvedených níže.

Vaše nečinnost může ohrozit dítě a v určitých situacích může být i trestným činem.

CO MŮŽEME UDĚLAT OBECNĚ

- Budme všímaví k životu a potřebám dětí.
- Vytvářejme pro děti bezpečné prostředí s důrazem na dobré mezilidské vztahy.
- Vyhledejme pro ohrožené dítě včas pomoc.

Rozsah informací týkajících se stavu dítěte se může lišit s ohledem na to, v jaké roli se s dítětem profesně setkáváme. Přesto je důležité jakýmkoliv dále uvedeným projevům věnovat zvýšenou pozornost.

FYZICKÉ ZNAKY ŠPATNÉHO ZACHÁZENÍ

- > Poranění na kůži (modřiny, šrámy, řezné rány, škrábance, popáleniny, otoky, lysiny), obzvláště vyskytují-li se opakovaně nebo na neobvyklých místech.
- > Zranění neodpovídající poskytnutému vysvětlení jejich vzniku.
- > Nošení oblečení neodpovídajícího povětrnostním podmínkám za možným účelem zakrytí zranění.
- > Časté bolesti břicha a nevolnost.
- > Náhlá změna váhy.
- > Časté bolesti hlavy.
- > Těhotenství dívek mladších 15 let.
- > Neléčené zdravotní problémy a zanedbání potřebné zdravotní péče.
- > Špatný celkový fyzický stav:
 - Chronicky hladové, unavené nebo apatické dítě.
 - Zanedbaná hygiena těla a oděvu.

ZNAKY ŠPATNÉHO ZACHÁZENÍ PROJEVUJÍCÍ SE V CHOVÁNÍ DÍTĚTE

Na dítě vykazující neobvyklé nebo výchovně náročné chování je potřeba pohlížet především jako na dítě, které může být v obtížné situaci a potřebuje naši pozornost a pomoc.

- > Sdělení dítěte o špatném zacházení.
- > Opakovaný křesbný, psaný či herní projev zobrazující násilí či zneužívání popř. další projevy špatného zacházení.
- > Častá neomluvená nebo nedůvěryhodně zdůvodněná nepřítomnost dítěte ve škole.
- > Významná a nevysvětlitelná opoždění ve fyzickém, emocionálním nebo duševním vývoji dítěte.
- > Neobvyklé změny v chování (např. náhlý pokles vzdělávacích výsledků, nervozita, deprese, stažení se, hyperaktivita, snížená pozornost, apatie, častá únava, agresivita, pomočování).

- > Konzumace návykových látek, nadměrné užívání technologií, hazardní hraní a další projevy závislostního chování.
- > Sebeopoškození nebo sebevražedné chování či tendence, ubližování druhým či zvířatům.
- > Nekonzistentní nebo nepravděpodobné vysvětlení zranění či neschopnost vzpomenout si na jeho příčinu.
- > Neochota jít domů a/nebo ostražitost či strach z rodičů nebo osob, se kterými dítě sdílí domácnost.
- > Neobvyklý strach z běžného fyzického kontaktu s dospělými a/nebo vrstevníky.
- > Věku neodpovídající sexuální aktivita (např. dotýkání se intimních partií dospělých, tření pohlavních orgánů o dospělé, nadměrná masturbace, promiskuita).
- > Špatná péče o sebe či zanedbaná osobní hygiena.
- > Vlastnění drahých věcí či peněz nedůvěryhodného původu (např. „dostal/a jsem to od kamaráda“).
- > Nápadnosti ve stravovacích návycích (odmítání jídla či přejídání).
- > Předčasné převzetí pečovatelské role, snaha chránit ostatní rodinné příslušníky.
- > Nedůvodný pobyt v domácnosti, nebo v jiných prostředích v době, kdy má být ve škole.

ZNAMY RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ PEČUJÍCÍCH OSOB

- > Nezabezpečování základních potřeb dítěte (strava, oblečení, osobní hygiena, spánek, dohled nad dítětem) v míře, která přímo ohrožuje dítě.
- > Nevhodné chování k dítěti (používání fyzických trestů, vyhrožování, zastrašování, nadávání, křik, ponižování atp.).
- > Vysvětlení ohledně zranění dítěte či jeho fyzického stavu je nedůvěryhodné a povaha zranění naznačuje, že dítě může být bezprostředně ohroženo.
- > Osoba zajišťující péči o dítě je aktuálně pod vlivem alkoholu a/nebo drog či její fyzický a/nebo duševní stav negativně ovlivňuje její schopnost dohlížet na dítě, chránit ho a poskytovat mu péči.
- > Násilí mezi rodiči či osobami, které s dítětem sdílejí společnou domácnost.
- > Nápadně ochranné a omezující chování a zvýšená snaha o kontrolu nad tím, co dítě dělá nebo s kým je.
- > Výchovné metody zahrnující kruté nebo nedůstojné chování vůči dítěti (např. zavírání do sklepa, odpírání přístupu do domácnosti, dítě je nuceno jíst ze země atp.).

POSTUP POMOCI OHROŽENÉMU DÍTĚTI

AKUTNÍ OHROŽENÍ

Jedná se o situaci, které mají charakter bezprostředního ohrožení zdraví nebo života dítěte (intervence ve prospěch dítěte je neodkladná a je nutné splnit oznamovací povinnost – tzn. bezodkladně informovat OSPOD a Policii ČR a/nebo státní zastupitelství).

Ohlašující osoba se setká s chováním splňujícím znaky ohrožení dítěte blízkou osobou:

- > je přítomná napadení dítěte,
- > je v kontaktu s dítětem bezprostředně po napadení,
- > dítě pojmenuje situaci, která splňuje znaky špatného zacházení bezprostředně ohrožující zdraví nebo život ze strany pečující osoby,
- > na dítěti jsou viditelné znaky špatného zacházení bezprostředně ohrožující jeho zdraví nebo život.

CHRONICKÉ OHROŽENÍ

Jedná se o situaci, které mohou mít dlouhodobý vliv na zdraví a vývoj dítěte. Dítě vykazuje znaky chronického špatného zacházení (rizikového chování) a/nebo sděluje informace vypovídající o tom, že bylo vystaveno špatnému zacházení, byť není bezprostředně ohroženo (násilí mezi členy rodiny, častá migrace rodiny a/nebo bytová nestabilita, špatné zacházení vyplývající ze snížených rodičovských kompetencí pečovatelů, experimentování s návykovými látkami atp.).

DOPORUČENÝ POSTUP

- > Zajistit bezpečí dítěte (fyzické i emocionální).
- > Je-li potřeba, poskytnout první pomoc a zajistit lékařskou péči (přímo nebo prostřednictvím zdravotnické záchranné služby).
- > Kontaktovat orgán sociálně-právní ochrany dětí a Policii ČR, nejlépe vyžádat součinnost příslušníka Služby kriminální policie a vyšetřování se zaměřením na trestné činy páchané na dětech, a/nebo státní zastupitelství a postupovat podle jejich instrukcí.
- > V případech, kdy byly incidentu špatného zacházení přítomné jiné děti, zajistit v kontaktu s jejich zákonnými zástupci, popř. ve spolupráci s OSPOD a/nebo orgány činnými v trestním řízení, jejich bezpečí a psychickou pohodu (např. zprostředkováním služeb psychologa či jiného odborníka).
- > Provést záznam (Příloha č. 3 Metodiky včasné identifikace a podpory ohroženého dítěte nebo formulář ve Věstníku MZ č. 10/2022).
- > Konzultovat situaci dítěte s odborníky na kontaktech uvedených na následující straně. Bude-li na základě konzultace vyhodnoceno, že se jedná o ohrožení dítěte, postupovat dále:
- > Zhodnotit míru ohrožení dítěte. Pokud je dítě aktuálně v péči osoby, která ho ohrožila/ jeho ohrožení umožnila – postupovat jako v případě akutního ohrožení, viz informace v levé části.
- > Kontaktovat orgán sociálně-právní ochrany dětí a dále postupovat v souladu s jeho rozhodnutím/ doporučením.
- > Provést záznam (Příloha č. 3 Metodiky včasné identifikace a podpory ohroženého dítěte nebo formulář ve Věstníku MZ č. 10/2022).

DŮLEŽITÉ KONTAKTY

Policie ČR

158

www.policie.cz/imapa.aspx

Zdravotnická záchranná služba

155

Obecní policie

156 (nemusí být dostupná ve všech lokalitách)

Orgán sociálně-právní ochrany dítěte

Kontakt podle místní příslušnosti:

www.mesta.obce.cz

Krajská a okresní státní zastupitelství

www.verejnazaloba.cz/prehled-statnich-zastupitelstvi

SLUŽBY POSKYTUJÍCÍ ODBORNÉ KONZULTACE

Linka bezpečí

Linka pomoci dětem a mladistvým do 26 let

Nonstop/bezplatně: 116 111

www.linkabezpeci.cz

Bílý kruh bezpečí

Linka pomoci obětem kriminality
a domácího násilí

Nonstop/bezplatně: 116 006

www.bkb.cz, www.domacinasili.cz

Linka pro rodinu a školu

Nonstop/bezplatně: 116 000

www.linkaztracenedite.cz

Interaktivní mapa ČR s kontakty pomoci pro děti a rodiny, které se ocitly v náročné situaci

Ohrožené dítě | Mapotic

www.ohrozenedite.cz

Portál s informacemi v oblasti primární prevence rizikového chování

www.iprev.cz

Portál s informacemi a kontakty v oblasti duševního zdraví

www.opatruj.se

Portál s kontakty na poradenské a další služby v oblasti závislosti

www.drogy-info.cz/mapa-pomoci

Portál s kontakty na intervenční centra poskytující služby osobám ohroženým násilím od osob vykázaných ze společného obydlí

www.mpsv.cz/intervencni-centra

Interaktivní katalog služeb pro rodiny a děti

www.pravonadetstvi.cz

Tento dokument vydává Society for All, z.s v rámci projektu Signály,
který je financován Nadací České spořitelny.

© 2022 Society for All, z.s

LOKÁLNÍ KONTAKTY + CO UDĚLÁM, KDYŽ...

Když se domnívám, že o dítě není dobře postaráno a rodina potřebuje podporu dalších odborníků:

- V bezpečném prostředí si promluví s dítětem, mapuji jeho situaci a nabízím mu podporu, případně dítěti nabídnu schůzku například se školním psychologem, metodikem prevence, výchovným poradcem, sociálním pracovníkem či jinou vhodnou osobou.
- Předám dítěti kontakt na Linku bezpečí (telefon 116 111 nebo chat na webu linkabezpeci.cz) a Zařízení sociální intervence působící v Kladně i Slaném (605 765 883), nonstop linku důvěry provozuje třeba taky Dětské krizové centrum (241 484 149 nebo 777 715 215) a online chat zase portál detstvibeznasili.cz, můžu taky předat verzi Karty KID určenou přímo dětem.
- Pokud se nedomnívám, že by to mohlo dítě ohrozit, pohovořím taky s rodiči (ve škole ideálně za přítomnosti členů školního poradenského pracoviště), mapuji situaci, upozorním rodiče na důsledky špatného zacházení a nabízím podporu.
- Pokud vím o špatném zacházení jen z rozhovoru s dítětem, je dobré zeptat se dítěte, jestli může s rodiči o věci mluvit, pokud si situace všímám sám, snažím se popsat svá pozorování tak, aby rodič nepodezíral dítě, že si mi stěžovalo, a dítě za to nebylo rodičem potrestáno.
- Rodičům můžu nabídnout využití služeb: SAS Romodrom (hanajoglova@romodrom.cz nebo 778 481 729), SAS Poradny pro občanství, občanská a lidská práva (774 058 568), SAS Dobrovolnického centra Kladno (774 333 207), Zařízení sociální intervence (605 765 883), psychologů (například paní Věry Doušové – 731 462 652), SVP Slaný (778 534 749 nebo 771 253 490), manželské nebo Rodinné poradny – Kolpingova rodina Smečno (777 558 057, 777 558 600), Člověka v tísni Kladno (jana.odvarkova@clovekvtsini.cz, 770 173 129, můžu taky předat verzi Karty KID určenou přímo rodičům nebo dokument Přehled služeb s dalšími kontakty).
- Pokud rodiče dlouhodobě nespolupracují, nechtějí využít služeb a situace se nelepší, i v takovém případě kontaktuji OSPOD Slaný (312 511 244).

Když je ze strany rodičů či blízkých s dítětem špatně zacházeno v míře akutně ohrožující jeho život či zdraví:

- Neprodleně skutečnost oznámím PČR (158) a OSPOD Slaný (312 511 244), v případě potřeby poskytnu první pomoc, případně můžu skutečnost oznámit taky Okresnímu státnímu zastupitelství v Kladně (Pavlisova ul. 2818 – Kladno, podatelna@osz.kld.justice.cz, 312 510 920).
- Dítěti můžu následně nabídnout další podporu a například kontakty uvedené výše.
- Rodině můžu následně nabídnout například kontakty uvedené výše.
- Poradit (například o rozpoznání násilí v rodině) se můžu emailem třeba s organizací Locika (poradna@centrumlocika.cz).
- V případě podezření na sexuální zneužití dítěte si může i sám rodič vyžádat gynekologické vyšetření například na Gynekologicko-porodnickém oddělení Nemocnice Slaný, vyšetření není bezplatné (běžná cena je asi 600 až 1000 Kč) a doprovod musí prokázat svou totožnost, objednání vyšetření je možné v pracovní dny do 15 hodin (312 575 151), u akutních případů 24 hodin denně (312 575 158). Policie ovšem doporučuje se co nejdříve dostavit nebo kontaktovat PČR, aby nedošlo ke ztrátě důležitých důkazů.

Když se domnívám, že si dítě ubližuje (například se řeže do rukou a jiných částí těla):

- V případně akutního ohrožení dítěte volám rychlou záchrannou službu (155).
- Promluví nej dřív s dítětem a následně s rodiči, snažíme se najít příčiny chování, nabízím informace o jiných úlevových technikách (např. relaxačních pomůckách nebo aplikaci Nepanikař) dítěti i rodičům.
- Dítěti nabídnu taky kontakt na Linku bezpečí (111 116) či jiné výše zmíněné linky a chaty.
- Rodičům doporučím návštěvu školního psychologa, psychologů Věry Doušové (dousovavera@seznam.cz, 731 462 652) klinické psychologů Dagmar Nosilové (nosilova@gmail.com, 725 753 653), psychiatricky Radany Syrovátkové (objednání přes sms 728 104 552), SVP Slaný (778 534 749 nebo 771 253 490), dětského lékaře, Psychologické ambulance pro děti a dorost a závislostní chování ADA+